

POAHAJ BÓH

ČASOPIS EVANGELSKICH SERBOW

4. číslo

Budyšin, apryl 1966

Lětnik 16

Hrono za jutrownik

Jutrowne dobyće

Bohu budź džak, kiž nam dobyće dawa přez našeho knjeza Jezom Chrysta 1. Kor. 15, 57

Štó njeby rady dobył! Hdyž spominamy na wjetše a mjeńše wojny, kotrychž su swětowe stawizny — bohužel! — tak poľne, haj, každa z tutech wojowacych stronow chce dobyć. A kak wjele z toho wotwisuje! Kak měješe naš lud čerpjeć pod scěwkami zhubjeneje wojny! Abo hdyž před wočomaj mamy cyle hinaše, njewinowate sportowe bėdženje, — dobyć chce každy! Wo tym japoštoł Pawoł pisa: „Njewěšće, lubi bratřa, zo ći, kiž napřemo běža, běža wsitcy, ale jedyn wozmjě dobyće“ (1. Kor. 9, 24). A kajke wjele, kajki triumf potom za toho, kiž je myto dostał! Kak zahorjena běše naša młodžina, jako bu 17lětna Gabriele Seyfertec nedawno druga swětowa mišterka w krasnosmykanju! A wulku česć dobyć a hrimotacy přiklesk žnjeć, kajki wjetši abo mjeńši wumělc njeby so wjeselił na tym, hdyž je něšto přednošował a připóznaje dostał! Abo něšto dobyć w loteriji! Kajku rólu njehraje lototo w žiwjenju mnohich ludži! Někotremu so džije stajnje wo wulkim dobyću, a budže tola zrudany a zjebany! O kajka njewěsta wěc a naleznosć je to jenož z dobyćom, znajmjeńša na ćlowjeskim polu! —

Kak wjeseli a zbožowni móžemy być my křesćenjo, zo wěmy wo dobyću, kotrež je nam wěste, kotrež je nam hižo date a kotrež so nam — kaž naše hrono praji — přeco zaso dawa! A to je jutrowne dobyće našeho Knjeza Jezom Chrysta, kiž so runje nětko w jutrowniku zaso po wšém swěće — znajmjeńša hdžež su křesćenjo — připowěda, a to nic jenož w jutrowniku, ale poprawom každu njezdělu. Přetož njezdělu je naš Knjez stanył, a každu njezdělu swjećimy poprawom jutry!

Džens Bóh mój swěto stworił je, Džak Bohu! Džens je njezděla, so tydźeni zaso wobnowja, mój Knjez mi dobył žiwjenje. Haleluja.

Na tutym dnju Knjez Chrystus je ždyn za mnje stanył ze smjerće, hdyž bě ze swojim wumrěćom mi prawdosć dobył před Bohom. Haleluja.

My drje wěmy, zo nima každy džakownosć a wjeselosć kěrlušerja, zo každemu tute dobyće wažne njeje! Někotry praji z drom. Faustom, kiž

wurjekny, jako so jutrowne zwony zazwonichu a chwalobny spěw wo z rowa stawanju Jezusowym bě slyšeć:

Haj, powěsć derje slyšu, wšak wěrić ja jej njemožu!

Wězo dyrbi jutrownej powěsći na druhim boku wotpowědać sylna jutrowna wěra. A woprawdže jedna so při stanjenju našeho Zbožnika z rowa wo potajnstwo. Bajka to za nas njeje, hačrunje so to najprjedy tak zdawa. Tak drje je so to tež tehdom Jezusowym wučobnikam šlo, jako jim jutry rano zahe žony prajachu, zo bě Jezus stanył! „Tute słowa zdachu so jim kaž bajka, a njewěrjachu jim!“ (Luk. 24, 11). My tohodla njechamy nikomu přenje dwěle za zło wzac, přiřudu-li tajke na někoho! Skónčnje njebě nchtón z wědomjom pódla, jako so to sta! Wo stražnikach rěka wuraznje, zo „so nastrožichu z bojosoću a buchu kaž morwi“ (Mat. 28, 4). Nic wěro, hdyž so něšto powěda po wašnju bajki, potom bajkar wšitke jednotliwe wěcki chětro wupušuje a šěroka a daloko wšo wumoluje. Nchtón pak w Bibliji w jednotliwym njewopisuje, kak je Knjez Chrystus stanył. A potom tež Jezus tak dale žywy njebě, kaž prjedy. Žadyn wyši měšnik a pismawučeny, ani Pontius Pilatus a někajki druhi romski njeje jeho pozdžišo widzał! Ale z wulkej wěstosoću a radosću wobswědča nam jeho wučobnicy a wučobnikojo — Pawoł drje mjenuje w našim stawje 500 bratrow (6. štučka) —, zo su něšto ze stanjenym a žiwym Knjezom nazhonili, tak kaž na přikład wo Mari Madlenje rěka, zo „připowědaše, zo je Knjeza widžala a zo je wón to jej prajił“ (Jan 20, 18). Haj, wjac njewěmy wo stanjenju Jezusowym hač to, štož su swědkojo nam wobswědčili. A každe swědćenje móžemy pak přijec pak wotpokazać! Haj, samo Pawoł mjenuje so w našim stawje (8. štučka) jutrowneho swědka, kiž tola w času Jezusowego stawanja hišće japoštoł njebě. Tuž tež wón sam sebje mjenuje nječasný porod, hdyž rěči wo tym, kak je Knjeza před Damaskom nazhonil.

A tak je njeličomna syła tajkich přez cyrkwinske stawizny hač do našeho časa, kiž su něšto ze žiwym Knjezom nazhonili, a kak rjenje je, hdyž

mój, ty a ja, tež k nim slyšamoj, do džensnišich swědkow Jezusowych. A hdyž smy toho wěsći, zo je Jezus nam wodał, hdyž smy jeho přitomosć začuwali při prawym posluhanju na jeho słowo a při dostojnym wužiwanju sakramenta, hdyž smy hosćo za jeho blidom, hdyž my wěmy, zo je jeho móc w slabym móčna, haj potom smy runje tak něšto nazhonili ze žiwym Knjezom kaž woni tehdom, potom mamy tež džěl na jeho jutrownym dobyću, potom směmy tež džensa z Pawołom wyskać: „Bohu budź džak, kiž nam dobyće dawa přez našeho Knjeza Jezom Chrysta.“ A z jutrownym kěrlušerjom dyrbymy spěwać:

Džens Boži Syn ma dobyće, kiž z ćémnej smjerće stanył je, halleluja, halleluja, w wšej bójskej mócnj krasnosć; tuž smy my z tego wjeseli. Haleluja, halleluja.

A to woprawdže wopak njeje, hdyž w spočatku tuteje štučki rěka „**džensa**“. To wotpowěduje cyle tomu, hdyž Pawoł tu rjeknje: „kiž nam dobyće dawa“, mjenujcy džensa a každy čas. Kak rjenje je to něhdy Chrystof Blumhardt, tamny požohnowany Boži muž, wuprajił: „Jich wjele je, kotrymž dosaha, Chrystusowe stawanje z rowa dać so stać w knihach a jo měc za džiwny podawk zańdženych časow, ale woni sej nič z toho njećinja za swoje žiwjenje. A tola je to najwažniše, zo my tuteho Zbožnika mamy! **Džensa** je žywy, džensa je tudy, **džensa** dyrbiš jeho móc začuwać, zo so **džensa** twoje žiwjenje wot smjerće wuswobodzi!“ (Blumhardt, „Wo chodženju za Chrystusom“.)

A hlejće, tak budže Chrystusowe jutrowne dobyće, kiž je hromadže ze słowom wo křižu žro a jadro wšeho křesćanskeho připowědanja a z čimž stej a pada křesćanska cyrkej, tež naše dobyće. La.

*My swjećimy nětk ročny čas
we zdobnej wjeselosći;
Bóh Knjez da schadžeć pola nas
tu slóncu we prawdosći,
kiž nas z hnadu rozsweći
a naše duše přejasni,
nóc hrěchow je so minyła, halleluja!*

Wšitko jězdzi, jězdzi. Wšitko jězdzi

Naša jězba 1965 do Pólskeje ludoweje republiki. Podal Gerhard Wirth

Bješčady

Nětko smy w najdalšim kóncu pólskich horow, skoro móhli prajić wosrjedź Sowjetskeho zwjazka. Tute lěsate hory ze swojimi nahlymi wjerchami wabja nas mójnje, zo bychmy z nich zhladowali do dalokosće. Zaso tajki strašny wokomik, zo móhli so njenjejnu podležeć. Kak je to góralow přjedawšich časow mójnje torhoło a wabiło z chuduškeje domizny wučahnyć do dalokeje cizby, z kotrejež powěsće bajkotneho bohatstwa přichadźachu. A tola bě jich domizna při wšej chudobje rjany kraj jich wótcow. Jón wopuścić, ženje wjace tele hory wohladać, ženje wjace tu stać móc na wyšinje, swětnemu njeměrej zdaleni a njebjesam bliže. Zymny wětr drje duje, ale při horcym lěčnym slóncu je wón kaž tajke lubozne majkanje. Pčoly zlětaju mjez kwětkami, hač na samón wjeršk hory su sebi zwěriće. Tajki rjany měr! Tak wjele rjanosće Božeje přirody! Kak je góralam čežko było ze swojeje domizny wučahnyć.

„Chlěba dla, panje, dla chlěba.“

Na wjeršku stejo wobkedźbuj, kak je slóněny bok hory poły kwětkow. Tamny bok pak bjez nich. Čehodla na zemi slóncó a chlědk? Rjane kwětki, poľne žiwjenja, a na druhej stronje drje nic nóc a tež nic luta čma, ale skoro bjez kóždeje kwětki. We hłubokich škalobach so sněh dzerži doľho hač do lěća. To drje hromadže słuša, zo chudy čłowjek při wšem swojim horju hišće chowa w sebi wšitke powostanki nazhonjeneje křiwy. Slonco Bože njemóže do najhlubšich skalinow so předobyc, zo by tam wohrěwało a žiwjenje wubudziło. Haj, čehodla w žiwjenju slóncó a chlědk, poľne žiwjenje a samota, čopłota a zyma takle porno sebi? My njemóžemy na to žanu wotmoľwu dać.

My štyrjo tam horjeka stejimy na wjeršku a so wjeselimy a zhladujemy a smy džakowni, zo směmy so swojeho zboža wjeselić.

Přišedši z hory dele, sej tam njedaloko póstowego kašćika swój stan natwarichmy. Haj, wosrjedź tutech horow nadobo samľutki za jednym stolpom wisa čerwjeny póstowy kašćik. Daloko a šěroko žana wjes a žane twarjenje. Jenož tón póstowy kašćik! Wón čaka na nas a wšitkich pućowarjow, kotřiž tu po horach chodza wostajiwši swój awto tu při kašćiku.

Jako džěčo běch hišće nazhonil cyganow a hantwórskich. Tehdom jich lubo njemějachmy. Ale što sebi chceš, hdyž čłowjeka z mocu čehnje do dalokosće a do cizby? Tak běchmy my tam wokoľo póstowego kašćika so zhomadźili, rjana ličba stanow — moderní hantwórsy a cyganjo. Mějće zrozumjenje za nas dundakow. Čłowjek žedzi po kusu romantiki a primitivnym žiwjenju. Tam wječor při wohenju z njeznatymi čłowjekami hromadže sedžeć, sej powědać, hdže smy byli, hdže pojedźemy, při tym přiľadawać šćěpki, zo škrički zlětaju. Holey započnu spěwać. „Ach zas pějajće nam tola spěw góralow“, a

do čmoweje nocy klinči rjany a želny spěw „Góralo, njeje čí žel wopuścić domiznu swoju“.

Na druhi džěn běhachmy w slóncu a při kidacym dešču šěsć hodzin po horach. Kak bychmy mórkotali, hdyž by nas doma něchtón na tajki puć honil! Ale tam so prócowachmy po nahlych horach horje a dele. Njech běše tež puć wobčežny a kidanje dešća njelube, rjany běž tež tutón džěn!

Nětko pak je na času, zo so z rjanymi pólskimi horami rozzohnujemy. My so zawróćimy a pojedźemy zaso dom. Wězo nic runu smuhu, ale tola zaso wróćo. W Přemyslu — město blisko sowjetskich mjězow — so trochu rozhladujemy a zastupimy do čitanskeje kofejownje, hdžež je předawarka kofeja schorjeła a tuž jenož čítamy we wšelkich cizych nowinach. w jendźelskich, italskich, francoskich — a tež zapadnoněmskich.

Njedaloko tutoho města smy tež při samych sowjetskich mjězach pobylí a zhladowali do Sowjetskeho zwjazka.

Nochcu Wam wšitke te města mjěnować, přez kotrež přińdžechmy. Na polach syčechu burjo z ruku abo tež z konjemi. Na prodrustwowych polach wídzachmy traktory.

W Sandomježu nas zahori rjana starožitna radnica. Tole městačko wšak je docyła zajimawe a bohate na stawiznach. Tu je so w lěće 1570 podpisało zrěčenje mjez ewangelskimi cyrkwjami, mjez ewangelsko-lutherskej, ewangelsko-reformowanej a pólskimi bratrami (wotnožka čěskich bratrow). Tute ewangelske cyrkwe dorěčachu so mjez sobu, zo chcedza porno sebi w dobrym měrje žiwe być. Kóžda cyrkwe wobchowa swoje wosebitosće a swoju samostatnosć, ale cyrkwe slubichu, zo njechadza přečiwo sebi wojować. To je přeni započatk ekumeniskeho hibanja, tutoho hibanja, kotrež džensa džě přez cyly swět. Před nimale 400 lěťami su Polacy z tajkim hibanjom započeli. Njech je to nam wšitkim rjany dopokaz slówjanskeje tolerantnosće — bratrowskeje znjesliwosće.

Njedaloko Kjelc postajichmy swój stan. Hišće wječor pozdže, hdyž bě hižom čma, přińdže jedyn muž ze wsy a nas wutrobnje a naležnje přeprašowaše, zo bychmy swój stan tu zwotrohalí a w jeho zahrodže znowa natwarili. Wón nihdy nanihdy njechaše přestać ze swojim prošenjom, ale my wostachmy při chójnach. Nazajtra — njedzělu rano — bórže po switanju, hdyž hríbarjo nimo nas do chójnow chodžachu, njemóžachu so woni nam dodžiwać. „Jowle sće přenocowali?! Njejsće so bojeli? My njebychmy chcyli jowle při chójnach swój stan natwaríć!“ A nětko so my započachmy bojěć a běchmy wjeseli, zo bě nóc nimo.

Kotry serbski mlody muž chce so z ewangelskim Čechom w prózdnicach wuměnić? To rěka, zo by naš čěski přecel najprjedy był hosć w Serbach a potom Serb za hosća w Čechach.

Dr. theol. Zyguš

Swojemu lubemu zastojnikemu bratřej we Wulkich Ždžarach přejemy z cylej wutrobu wšo dobre k jeho akademiskej dostojnosći. My jeho znajemy jako swěrneho a pilneho wědomostnika a so wjeselimy, zo je nětko Lipsčanska teologiska fakulta jeho připóznała a jemu spožčila „doktor teologije“.

Jutrowny list

Dietrich Bonheffer pisa z jastwa Berlin-Tegel na swojich staršich

Jutrowna njedzela, 25. 4. 1943

Džensa je zaso 10. džěn, na kotrymž směm Wam přeco pisać, a kak rady bych Wam wědžeć dał, zo ja tež tu wjesole jutry swjeću. To je to woswobozdace Čicheho pjatka a jutrow, zo mysle daloko du z wosobinskeho wosuda k poslednjemu zmysľu wšeho žiwjenja, čerpjenja a wěčneho žiwjenja. Ja wulku nadžiju začuwam. Krasny měr je wot wčerawšeho w cylem domje. „Wjesole jutry“ sľyšu mnohich sej přiwołać a njezawistnje přje to kóždy tamnemu, kotryž ma tu čežku sľužbu, zo dyrbi strážawać.

Nětko pak dyrbju Wam najprjedy so jara džakować za wšo, štož sće mi přińjesli ... Wy njemóžće sej přestajeć, što to woznamjenja, hdyž nadobo rěka: Waša mać, waša sotra, waš bratr běchu runje tu a su něšto za Was wotedali. Jenož hižo ta mysľ bliskosće, to widžomne znamjo za to, zo Wy přeco na mnje a za mnje mysľíte — štož poprawom tak a tak wěm —, to je něšto tak wozbožaceho, zo wono přez cyly džěn wjedže. Mějće jara, jara wulki džak za wšo! Mi so dale derje džě. Sym strowy, směm so wšědnje poľ hodžiny wuchodžować, a po tym, zo směm nětko tež zaso kurić, zabywam druhy samo za krotki čas, hdže poprawom sym! Ze mnu porjadnje wobhadžeja, čítam wjele, nimo nowin a romanow přede wšem Bibliju. K prawemu džětu pak pobrachuje mi přeco hišće koncentracija, tola móžach na tutej Čichej njedzeli „wyšu měšniksu modľitwu“, džěl póstnych stawiznow, kotrež kaž wěsće, mje dawno hižo jara zaběrjaj, dokľadnje předžětać, a móžach sam za sebbe někotre kapitule Pawoľowych mysľow sebi wukľadawać. Potajkim, ja dyrbju woprawdže přeco hišće džakowny býć.

Džiwjenje, dny so tu spěšnje minu. Zo sym tři njedzěle tu, je mi skoro wěrje njepodobne. Rady so we wosmich lehnu — wječer dawa w štyrjoch a wjeselu so na swoje sony. Prjedy docyła njejsym wědžal, kajki zbožny dar to je. Sonju wšědnje a nimale přeco něšto rjaneho. Do spara wospjětuju sej štučki, kotrež sym wonjo nawuknył, rano w šesćich so potom wjeselu, móc psalmy a spěwy čitać a sej na was mysľi a wědžeć, zo tež Wy na mnje spominaće.

Mjez tym je džěn nimo a nadžijam so jenož, zo je we Was tež runje tak měrne kaž we mni; sym wjele dobreho čitał a wjele rjaneho mysľi a so nadžijał. Přel. U. L.

Sto je na serbskim kubľanskim dnju 28. februara w Budyšinje serbske spěwarske ležo wostajil, kotrež maju zwonka złote napismo „Jed'n twerdy hród je naš Böh sam“?

Skažena jutrownička

Znaty farar Wylem Busch powěda, zo jednoho dnja sekretarka skutka młodych holcow jeho prošese:

„Potajkim, knježe fararjo, wy dyrbiće nam pomhać!“

Mjez tym je so 30 lět minyło. Tehdom běch młody pomocny předar. A tohodla bě za mnje čas, jako znata wjednica młodžiny tak mi rěčeše.

A nětko wona powědaše swoje plany: Rano na přem dnju jutrow, hdyž slonco schadza, dyrba so něhđe wonka kemše za holcy wotmč. „Předstajće sej jenož, kak rjenje to budže!“ zawoła wona zahorita. „W samsnej hodžiny, w kotrejž Zbóžnik z morych stany, zhromadžimy so daloko wonka na kčějacej luce. My spěwamy, a wy předujeće nam jutrownu powěsć. Tajke něšto holcy ženje njezapomnju.“

Běch runje tak zahority kaž wona a wjesele přihlosowach ...

Haj, kak krasnje běchmy sej to wšitko wumyslili. Ale bu — krótko prajene — wulka „pleita“. Hižo hdyž z kolesom wujědžech, mějach swoju nuzu. Přetož zymny wětr mi napřečo duješe a hačeše moje wjesele.

Luka, kotruž běchmy wupytali, tež docyła njekčěješe. Wjele bóle bě wona chětro wložna a mokra. A mału črjódzičku, kiž bě přišla a wokoło stejše, zyma woběhowaše. Njedžiwajce na to wjesele započachmy. Ale wšitko so nam nimo kuli.

Chor njenamaka praweho započatka, ale spěwaše tola mōcnje někotre zynki — skōnčnje pak zasta. Někotre holcy so smjēkotachu.

A jako ja započach předować, wětr jednu z wulkeju wazow postorči, w kotrejž někotre krasne kwětki wottar pyšachu. Wótre klukotajo woda wuběža. Njeměr bu wjetši.

Hdyž bě klukotanje skōnčnje nimo, padny druha waza. Znowa so smjēachu. Z nutrnoscū bě nimo. A ja činjach, zo bě z mojim předowanjom tež bōrze nimo. —

Z toho časa myslach na tamne jutrowne ranje jenož ze smjēcom abo z njespokojnosću. Ale — jako so na nje tute lēto dopomnich — spōznach — skōnčnje — po 30 lētach — štož dyrbjal w tamnej njezbožownej situaci předować. Mjenujto to:

Horjestawanje križowaneho Božeho Syna njeje naležnosć za swjatočne hodžiny. Knjez je wjele wjace stanyl do swěta, w kotrymž čłowjekam wšo na překi dže, w kotrymž lute zludanje na nas čaka; w kotrymž dyrbimy přez wulke a male zrudoby přeńć. Do tu-toho swěta je Wōn stanyl. A my, kotřiž dyrbimy w tajkim padnjem a zrudnym swěće žiwi być, směmy zbožowni być, dokelž w tutym chudym swěće a na jeho wšědnym dnju mamy žiweho Zbóžnika, kiž je nas na križu wukupil a nas Bože džěci činil.

A nětko bych so wjeselił, hdyž by něchtōn hišće chcył tute zapōzdžene předowanje styšeć.

Přel. U. L.

**W horju a nuzu
Bōh swojim njei' cuzy.**

Ekumeniska modlerska hodžina

Katolski profesor teologije dr. Schürmann mjenowaše w swojej narěči tutu zhromadnu Božu službu Erfurtskich křesćanow wšěch konfesijow wuznamnu hodžinu. Wona so wotměwaše srjěd nowembra 1965. Wjac hač 1 500 ludži bě so w předar-skej cyrkwi zhromadžilo. Wo hudžbu so starachu katolscy teologiscy studenća a ewangelske posawnowe chory.

Pastor Kobyliński (metodist) wuzběhny: „My dyrbimy ze spara konfesionalneje sytosće wuńć a dyrbimy zwōlniwi być, sami so pruwować. Jednota cyrkwe so njezmōžni bjez wobnowjenja cyrkwjow. W tej měrje, w kotrejž my Jezuse napřečo džemy, džemy my tež mjez sobu napřečo. Dyrbimy horliwi być za jednotu.“ Ewangelski probst z Erfurta, dr. Verwiebe, wupraji w swojej narěči, zo křesćanske cyrkwe su přez jich nje-přezjednosć skutkowanju poselstwa w swěće zadžewali. Wyša mešnika modlitwa ma za křesćana wulki nadaw. Probst mjenowaše přenje kroki za dokonjenje tutoho nadawka zhromadne staće křesćanow na wšědnym dnju, zhromadne zetkanje studentow wšelakich konfesijow k modlenju a nutrnosci a zhromadnu pomoc we wosebitych nuzach a katastrofach. Hdyž křesćenjo jednotu w Chrystusu wi-džomnu činja, budže za njekřesćanow lochšo do Chrystusa wěrić.

Skōnčna modlitwa tuteje jimaceje hodžiny, kiž modlachu so 7 duchowni wšelakich konfesijow, bě wuraz za pokutu a próstwu wobnowjenja přez swjateho Ducha.

Štō móže hospodować?

Za swojich lubyh hosći ze ČSSR a Pōlskeje trjebamy někotre nōclěhi za čas wot 18. do 27. 6. 1966.

5 nōclěhow hižom mamy. Štō poskići nam dalje?

Hač w Budyšinje, we wulkich abo małych wsach, to je wšo jedne.

Napišeć kartku na Serbsku superintenduru abo zawolajeć Njeswačidlo č. 220 — najpōzdžišo hač do 1. meje.

Džed nam powědaše

Synaj mojeho džěda sluzeštaj w Kluču (Klotzsche) pola Drježdžan. Dokelž běše mojemu džědej čezko sam swoju łuku posyc, přiběžeštaj mōj nan a wuj sobotu wječor pěši z Kluča a běštaj wosrjěd nocy w Stroži. a při switanju, lēdma zo běštaj so kusk posydnjōj, džěštaj z jednym lubym susodom na łuku. Trawa běše tak skromna. zo kosa ani prawje přimać njechaše. Susod nado bo z wuhornjenymi cholowami přez rēku dom čekny. A tuž nan a wuj samaj sprōcniwje dale syčeštaj. Po krótkim připōdnišim wotpōcinku woteńdžeštaj, zaso pěši wězo, do Kluča, přetož pōndželu rano dyrbještaj při „wołanju“ zaso pola swojeju knjezow być.

Takle swěru pomhachu džěci tehdom staršim!

Tajke puće zwěrichu sebi ludžo tehdom běhać!

Takle strowi čłowjekojō běchu, zo tajke napinanja přetrachu. W.

Hrěch — što to je?

W powołanskej šuli dyrbjachu šes-načelětn holcy dać wotmolwu na prašenje: „Što je hrěch?“ A wone džechu: „Hrěch? To je to, štož farar a lēkar zakazujetaj!“

Hdy by to tak lochko bylo!

Hrěch, to je wjace hač ličba někotrych zmylkow a wjace hač jednōtliwe hrěchi, njech so tež grawōciwe. Myslu na njeskutki kaž morjenje, njepōcīwosc, hidu, zawisć, skuposć, zwadu a tak dale.

Hrěch nima zwoprědka z nami čłowjekami činić, nē, najprijedy přeco z Bohom, potom wězo tež z našim sobučłowjekom. To wšak hinak być njemōže.

Hrěch njeje po swědčenju Biblije jenički hubjeny skutk, nē, to je naše byće před Bohom. Před nim smy hrěšni! Njezaleži potajkim na tym, zo hrěšimy, nē, my smy hrěšni. To je woprawdže naše položenje.

...mysl čłowskeje wutroby je zła wot jeho mladosće.“ (1. Mōjz. 8,21).

Naša čłowska kara tēi hluboko w blōce. A Dawid z pōlnym prawom wuznawa: „Hlej, w hrěchach sym ja pļōdženy, a moja mać je mje w hrěchach podjala.“ (Psalm 51,7). Tele słowo bu husto wopak zrozumjene. Wone tola njetwjerdzi, zo su podjeće a docyła splažne počahi w Božimaj wočomaj hrěšne skutki. Wone su džěn Bože dobre dary, jenož čłowjek je husto znjewužiwa. Tu je mējenje: Cyły čłowjek, tajki, kajkiž wōn so do swěta narodži, tajki, kajkiž je wōn žiwy, a tajki, kajkiž so wōn rozsudzwa we wšědnym žiwjenju, tajki je wōn tež hrěšnik před Bohom!

„Přetož tudy njeje žane rozdžēlenje; ale wšitycy su hrěšnicy a nimaju chwalby, kotruž wōni na Boze mēć dyrbjeli“ (Rom. 3,23).

Z tajkeho položjenja so čłowjek sam wuswobodzić njemōže. „Wšak nihtō swojeho bratra njemōže wumōc a nihtō Boha zjednać. Drohe je, jich duše wumōc; wōn budže so toho wēčnje wostajić dyrbjeć“ (Psalm 49. 8,9.). Tu móže jenož jedyn a jenički pomhać. To je tōn jedyn, kotryž je před Bohom a před čłowjekom bjez hrěcha: Jezus Chrystus. Wōn je wšitke naše hrěchi na križu na so wzał a wōn je nas ze swojim jeničkim woporom dospōtnje wukupil a wuswobodzil wot kwakle hrěcha.

„Krej Jezom Chrysta, Božeho Syna, nas wučisći wot wšitkeho hrěcha. Jelizo pak swoje hrěchi wuznawjeme, je wōn swěrný a prawý, zo nam hrěchi wodawa a nas wučisći wot wšitkeje njeprawdosće“ (1. Jana 1,7,9.). Tak a jenož tak so nam pomoc dōstanje.

Modlitwa

My so k tebi modlimy za wšitkich wunamakarjow, technikarjow a džělačerjow. My so tež k tebi modlimy za wšitke wopory industrije. My so k tebi modlimy wosebje za tych, kotřiž džělaja z njesmērnej mocu atomow, zo bychy so tute mocy na dobro čłowjestwa a nic za jeho zničenje wužiwale. My so k tebi modlimy za wšitke kraje, kotrež njeznaja hišće wužitk a lēpšiny industrije a tohodla nuzu čerpja. Spožč ty wšitkim ludam swěta mēr a woporniwość, zo bychmy w tutym swěće wobstać mōhli. Hamjeń.

Hrajawka

Němsko-Serbske ludowe dźiwadlo pokazuje nam hodnu nowu hru němskeho spisowacela Jurija Kaisera „Hrajawka“ (Georg Kaiser „Die Spieldose“). Styrjo hrajerjo, Beno Šram, Michał Lorenc, Marko Šramina, Jan Suchy, předstajeja nam na wumělske, woprawdže dobre wašnje zrudnu stawiznu troch čłowjekow. Stawizna bě skrótka tajka: We francoskej wjesce dońdže powěsć, zo je młody muž na francje padnył, kotryž bě swoju njewjesty nanej do dobreju rukow přepodał. Młoda njewjesta a nan padnjeneho, wudowe, staj do smjerće zrudzenaj. Mjez přichodnej džowku a přichodnym nanom dońdže k lubosći. Wonaj so woženitaj a z mandželstwa wuńdže džěčo.

Wjesnjanosta, kotryž je dyrbjal přenju powěsć wo smjerći młodeho muža přinjesć, dyrbi nětko hišće česu powěsć přinjesć, zo je Pawoł žiwy ale bjez dopomnjeća na zańdžene časy. Nan a žona přijimataj Pawola za wotročka. Wón wšak hišće njewě, hdže wón je, dokelž je wšo dopomnjeće na zańdženosć w nim wuhasnjene. Ale hrajawka nadobo jemu da wotučić k hroźbnemu spóznaču. Položenje je surowe. Komu sliša młoda žona, swojemu nawoženju abo swojemu mandželskemu?

Pawoł rozsudzi zrudne wobstojnosće z tym, zo čisnje swojeho nana, mandželskeho swojeje njewjesty, z wysokeje skały do morja. Z tym je hrěch swój wjeršk docpěl. Wjesnjanosta přindže znowa ze zrudnej powěsću. Wón trjeba džesać zastajencow (Geisel), jelizo so njeporadzi wuslě-

dzić, što je wojaka němskeho wójaska zamordował. Pawoł bjerje tutu winu na sebje a dže takle dobrowólnje jako wopor do smjerće. Młoda žona wostanje ze syrotku sama.

Štož tule hru widzi, njemóže hinak hać so dać do hlubin swojeje wutroby hnuć. Tři hrěšnicy, mandželstwo-łamarjo, mordarjo, a tola mamy jich lubo. My jich njemóžemy zatamać. Tragika jich žiwjenja je jich přemohla. Woni njesu hrěšili ze zasaklosću, ale hroźbna wójna a jich žadanje za zbožom stej jich přemohlo do hrěcha a smjerće. Wbozy čłowjekoj! Nas čwěluja mysle, kak bychmy my so jako křesćenjo w tajkim padže zadrželi. Zo je so přichodny nan ze swojeje přichodnej džowku woženil, hdyž je so smjerć syna wozjewila, njemóže w našimaj wočomaj hrěch być. Ale što nětko, hdyž so morwy nadobo wroći? Komu sliša žona? Nanej abo synej? Přenjemu abo druhe-mu mužej?

Jurij Kaiser je spytał konflikt roz-wjazać z dwójnej smjerću, z mordarstwowm a z woporom Pawola za druhich. Kak by wón bjez wěry do Boha móhl dać tragediji nadobnišeho konca?

Tragedija pak so njetrjebaše takle skónčić. Bychu-li tući styrjo wěрили do Boha, kotryž je swojeho Syna za naše hrěchi do smjerće dał, zo bychmy tež my móhli mjez sobu sej wodawać. Z tym njeje prajene, zo by tragedija jedyn rjany a lubozny „happy end“ dostala. Bjez bolosćow a znutřkow-nych nuzow so njehodži tajki konflikt skónčić. Hra ma wjele nadob-nych a hnujacych čłowjeskich mys-low. Wobhladaće sej ju! W.

njecha!“ A tak tež přindže. Farar wotmě z namaj nutrnosć bjez Božeho wotkazanja.

Tři dny pozdžišo, Mój towarš hišće ze mnu džortowaše, tola na wječor běše so jemu na dych zlehnyło. Ja njemóžach spać. Wón přejara stonaše. W nocy wokoło dwěmaj wón nadobo wočichny. Zaswěćich swěcu, zawoľach nócnu sotru — wón bě wumrěl. Wšon zrudženy spominach na Knjezowe slowo: Ty blaznje, džensa w nocy budže twoja duša zaso wot tebe žadana; a čje budže, štož sy přihotował?

„Kak móhl ja Was wumóc...“

„Pomhajće mi, wumóžće mje!“ Takle prošeše muž swojeho fararja. Duša a swědomje běšej jara počeznej. Jeho nan běše pičk byl. A nětko bě so tež wón „čertej alkoholej“ podwolił. „Moje žiwjenje je nimale skazene. Moja žona a moje džěci, te mje zacpěwaja. Přeco zaso sym spytał, so polěpšić. Ale to njeńdže, to njeńdže!“

„Wumóžće mje!“ A farar jemu wotmołwi: „Kak móhl ja Was wumóc?! Čertowe puta su přesylny, zo móhl ja je rozlamać. Kak móhl ja to dokonjeć, hdyž Wy to sam njemóžće?“

Wšon njezbožowny so tamny muž sypny a rjekny: „Nimaće mi hewak ničo druge prajić?“ — „Haj tola!“ rjekny duchowny. „Tola! My dyrbjeli někoho namakać, kiž je sylniši hać čert.“

„Hdžeha móhl ja někoho namakać, kiž je sylniši dyžli čert?“

Farar rjekny jenož jeničke slowo: „Jezus!“

„Měniće woprawdže?“

Farar z hłowu nygny. A sáhny muža na jeho koleni a potom so modleštaj k Jezusej, k Jezusej, kotryž jenož sam dokonja puta čerta a hele rozlamać, k Jezusej, kotryž je ze swojeje krwju hrěšnikow wukupil a kotryž je sylniši dyžli wšitke mocy a lósty swěta. Wot teje hodžiny bě namóc čerta we žiwjenju tohole muža zlemjena, zlamana, zničena. So wě, čert přeco znowa wumoženeho nadběhowaše, druhyd chcyše so zdać, zo bě znowa dobył.

Pozdžišo wuzna tamny muž swojemu fararjej, nětko swojemu lubemu přećeľej: „Ach wěš, bratře, ja sym jara wohroženy. Bjez Jezusa sym zhubjeny čłowjek. Tohodla so jemu každy džen znowa do rukow podawam. Wón je so stal z mojim Wumožnikom.“

20. nalětnika 1966 wuzwolichu we wokrjesu Budyšin-Kamjenc za synodalnu Serba bratra wučerja Korlu Nalija z Budyšina. Tak wjele so dopomnić wěmy, je to po něhdže 40 lětach zaso přeni serbski lajk w Sakskej synodze. Posledni běše kantor Hančka z Poršic. Bóh chcył skutkowanje našeho lubeho bratra na wažnym městnje našeje Sakskej cyrkwy miłosćiwje žohnować.

Nakład Domowina. — Wuchadza z licencu č. 417 nowinskeho zarjada pola předsydy ministerskeje rady NDR jonkroč za měsac. — Rjadyje Konwent serbskich ewangelskich duchownych. — Hłowny zamówtwy redaktor: superintendent Gerhard Wirth-Njeswačidiski. — Čiść: III-4-9, Nowa Doba čišćernja Domowiny w Budyšinje.

Chlěb abo Bože slowo?

We wójaskich a powójaskich lětach wšak wšo a wšitko pobrachowaše, chlěb runje tak kaž tobak. Samo papjera. Štož sej njebě kurjenje móhl wotučić, pytaše wšudžom za papjerkami, do kotrychž by swój tobak zawalil a potom pachal. Wosebje žadna bě tale čenka papjera za cigarety. We tym času tehdom wjerčeše sej muž swoje cigaretki, a papjera k tomu pochadžeše ze stronow Noweho testamenta. To pak druhu muž wobkedžbowaše. Wón bě w poslednich wójaskich dnach swój drohotny testament zhubil. Wulka škoda! A nětko widžeše, kak tam něchtó listna Božeho slowa za wjerčenje cigaretow znjewužiwa. Dońdže k tamnemu kurjakej a rjekny jemu: „Prošu, daj mi tu knižku“ — „Haj, ja ći ju dam, ale — jenož, hdyž mi chlěb daš!“ Njekurjak dolho njepřemyslowaše a woprowaše chlěb, kotryž bě sej nalutowal, jeno, zo by Bože slowo zaso do rukow dostal. A najrjenše wšak běše: byrnjež bě swój chlěb woprowal, njebě trjebał zawutlić.

Jezus Chrystus praji, jako jeho čert w pusćinje spytowaše: „Čłowjek njeje žiwy wot chlěba sameho, ale wot každeho slowa, kotrež z Božeho erta wuchadza.“ A „Ja sym chlěb žiwjenja.“

Na tymle chlěbje zaleži, a zo tónle chlěb hlódných nasycá, wo tym swědči tale rozprawa z časa wulkeje nuzy.

W chorowni

Takle pisa wósomdžesacěltny: Lěžach w chorowni, w rjanej małej stwićce z dwěmaj ložomaj. Slonco swoje pruhi do jstwy sćeľeše, a na štomach wonka běchu hižom pupki widjeć. Přiroda počinaše so hibać. Nalětnja nadžija — zdobom nadžija za nas chorych.

Mój towarš w chorowni, třiasydomdžesacěltny stary, dyrbyeše so na překłus operěrować dać. Lékar jemu rjekny: „Haj wěšće, najlěpje je, zo Was njeoperěrujemy. Najprjedy wšak dyrbi so z Wašej wutrobom polěpšić. Kak dolho maće hižom tule chorosć?“

„Na dwaceći lět“, wotmołwi chory. „Nó, tuž ju hišće džesać lět wobchowajće!“ rjekny lékar.

Jónu naju wopyta farar. Wón so z namaj cyly čas rozmołwješe. Potom namaj rjekny: „Ja bych z Wamaj rady nutrnosć z Božim wotkazanjom swjećil. Snano změju k tomu w přichodnych dnach přiležnosć.“ Lédma běše farar ze jstwy, poča mój towarš swarjeć: „Što sej tón jenož mysli! Bože wotkazanje! Ja tajke něšto njetrjebam. Znajmjeńša nětkle nic, ja tola mam hišće na džesać lět chwile!“

Z toho nasta mjez namaj žiwa rozmołwa. Ja jemu rozkladžech swoje měnjenje wo wěrje a smjerći. Na to mi rjekny: „Nó, haj wšak, ći, kotřiž njewěrja, dyrbjaja wumrěć, a ći, kotřiž wěrja, wšak tež! Mojedla smě farar přinć, ale jeho chlěba so mi